

Előfizetési feltételek:

Fizetendő Debreczenben.
Égész évre . . . 4 kor. — fil.
Fél évre . . . 2 " — "
Községeknél . . 1 " 24 "

Egyes szám ára 8 fil.

Szerkesztőségi és kiadói iroda:

Gróf Degenfeld-tér 3. sz. házban.
Vilmos söröcsarnoka szomszédságában.)
Kéziratok vissza nem adtnak.

DEBRECZEN-NAGYVÁRADI ÉRTESÍTŐ.

TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Felelős szerkesztő: NYIRI GÉZA.

Hirdetési díjak:

Négy-hasábos petit sorért 10 fillér.
Nagyobb és többszöri hirdetéseknek igen kedvező engedmények tételnek.
Bélyegző: minden beiktatásért külön 60 fill.
„Nyilvántartás”-ban megjelenő közlemény minden petit sora 30 fill.
Hirdetések és előfizetések helybenakiadói hivatalnál, Csáthy Ferencz, Telegdi K. L. utóda, Budapest: Goldberger A. V., Általános Tudósító VII., Erzsébet-körút 14., Blockner J., Eckstein Bern., Haasensten és Vogler, Bécsben, Prágában A. Oppel, Schaleck H. és Párisban, Hamburgban Majnai-Frankfurtban: G. L. Daube és Mosse Rudolf hirdetési intézetében fogadtatnak el.

Egy veszélyes kór.

Debreczen, május 6.

(Sz.) Egy veszélyes kórtünetre akarunk rámutatni jelen cikkünkben. Olyan veszedelmes epidémia lett ez az utóbbi időben, hogy szinte megdöbbenéssel emlékezhetünk róla.

A statisztika rideg számkönyv ugyan, de a figyelmes szemlélő sok érdekes, a társadalmat mélyebben érintő feljegyzésreméltót találhat benne.

Ez a rideg számkönyv évről-évre beszámol az ország közvagyonosodását, népességi mozgalmát illető dolgokról, de egyuttal egy szomorú rovatot is tart fenn, melyben azt tünteti fel, hogy évenként mennyire megy azok száma országunkban, kik önkézzükkel siettették halálukat; vagyis kimutatást közöl az öngyilkosok létszámáról.

Évről-évre megdöbbenőbb számarányban mutatja be a statisztika (e veszélyes kór) rohamos elterjedését. S ma már ott állunk, hogy ennek ellensúlyozására, lehető leapasztására a társadalom érdekében, melynek minden hasznos tagjára szüksége van, meg kell kísérelnünk a gyógyítást.

A régmúltban nagyon csekély volt azok száma, kiknek nehéz sorsuk önként nyújtotta kezébe az életlő szert. A társadalomban megvolt a kíváncsi egyszerűség. Az urhatnás versenypáriján nem nyargalt mindenki, hanem megmaradt abban az állapotban, melybe sorsa helyezte. A munkássággal együtt járt a takarékoság és a legutolsó napszámos is tudott annyit keresni, amiből családját tisztességesen tarthatta fenn, mert megtartotta amaz észszerű közmondást, hogy: „Addig nyujtózzál, meddig a takaród ér!”

A kor haladásával azonban nagyban változtak a viszonyok. Nem a megélhetési módozat

nehezbőlése okozta ezt, hanem az embereknek a takarékoságtól való eltérése. Ma mindenki él, élvezni óhaj. Az utánzás mániája ragadta gyilkoló karmai közé a földmives-osztályt is, mely az urrendűt akarja felülhaladni a tulságos költségekben. A divat hódít fenn és lenn s emiatt gyűlik meg igen sok háznál a bank értesítő kártyája.

Persze ez utánzási hajlammal igen sok bűn együtt jár, melyek mind alkalmasak arra, hogy a rabjává tett halandót belevezérelje a csüggedés utvesztőjébe, honnan másképen nem tud szabadulni, mint életének feláldozása árért. Mert a legtöbb öngyilkosságnak átkos könnyelműség a rugója.

Hogy tehát e veszélyes kór kipusztuljon, vagy legalább meglehetősen szűk határok között tartassék, elsősorban vallás-erkölcsi nevelésre van szükség. A kinek már gyermekkorában bevésték szívébe a vallás ígét, legborusabb napjaiban sem fog öngyilkosságra gondolni.

Azután jó gyógyszer ellene az egyszerűségre való törekedés is. Az az ember lehet csak boldog, ki minél kevesebbre méri vágyait. Az ilyen sohasem juthat oly elcsüggesztő helyzetbe, hogy öngyilkosságra kelljen gondolnia. Egyszerűség takarékosággal párosulva legyen a komoly munkának tejtévére és akkor a statisztika mindjárt kevesebb számban tünteti fel az életüket önként eldobottakat.

A társadalom megköveteli minden munkabíró tagjától, hogy dolgozzék, míg csak ideje vagyon és ha egy munkás tag idő előtt eltávozik kebléről, azt a társadalom mindig veszteségszámlájára írhatja fel.

Vallásosság, egyszerűség, takarékoság a munkával párosulva legyenek tehát a földi ember vezérői a mulandó életben és akkor kevesebb lesz a társadalom s önmaguk ellen vétkező öngyilkosok száma.

KRÓNKA.

— (Egy és másféle esetekről.) —

Lefolyt a diákkongresszus
Városunkban kellő renddel,
Volt mulatság, bankettetés,
Bor elfogyott egész tenger.

Vendéglősök zsebe megtelt,
Diákoké meg kifogyott;
Igy változik meg jó kedvtől
A fundált terv és állapot.

Elmentek ők s majd utánok
Jönni fog más vendég ismét
Sokan vágnak megsemmélni
Nagy Debreczen város kincsét.

Bódi marad! . . Ez a jó hír
A színházban egyelőre.
Kiegyezett Komjáthyval
S így jutott az ügy dűlőre.

A jó öreg Boránd bácsi
Halálán mély lehet a gyász
Felesége s családjával
Megfojtotta őt a széngáz

Idősb Csanak József felett
Szintén bezárult a mély sir
Jó szívének kihűltére
Sok nyomorgó és árva sir.

Mert hiven beteljesíté
Ő e szent parancsolatot
S a szükségben szenvedőnek
Segedelmet gyorsan adott.

Nemesszivű munkás ember
Szált benne a néma sirba.
Gyermekei, unokái
Gondolhatnak reá sirva.

Am a sir csak testét fedi
Megnyugtató hantok alatt:
Emléke jó tetteiben
Hosszu időkre fennmarad.

Mert ki földi hivatását
Hű szívvvel teljesítette,
A romboló enyészet sem
Arat győzelmet felette.

A nagy művész Munkácsit is
Sirba takarta a halál
Sir a nemzet minden fia
A szomorú ravatalnál.

Megdöbbenve, az elmulás
Gondolatán jár az eszem,
S e szomorú emlékeknél
A tollamat im leteszem!

Keserű Gazsi.

VIDÉKI HIREK.

— **Asszonyháboru.** Soóvárt két asszony-nak — Belicsányán és Lukácsné ottani lakosoknak szomszédságban volt a kertjük. Belicsányáné már hosszabb ideje Amerikában volt. Most hazajöve, látta, hogy Lukácsné a kertjéből vagy két métert elszántott. Persze nagy perlekedés támadt ebből, a melynek tragikus vége volt 23-án. Ezen a napon megint összeszólalkoztak az asszonyok és tetleges-ségre is került a dolog, melynek folyamán Belicsányáné egy hatalmas kövel olyanokat sújtott Lukács-nén, hogy a boldogtalan asszony ájultan összeszer-kadt és most élet-halál közt lebeg. A dolognak folytatása lesz a büntető-bírósnál.

— **Szerencsétlen esés.** Szilágyi Ede szep-sii lakos egy parasztszekéren hajtott a kassai vá-sárba. A szekéroladon ülve, egy erős zökkenésnél leesett a szekérről, s oly szerencsétlenül, hogy jobb kezét kitérte, s jobb lábát kifecszamította. A súlyosan megsérült embert a kassai közkórházba szállították.

TÁR C Z A.

Lehetnék. . . .

Lehetnék én is nagy hatalmas ember,
Terebbe még szívemnek is babér,
Ha lelket eladnám a tömegnek,
Ha érte forna minden csöppnyi vér!
Ha ajkamról a dalt szakítanám le,
Imádni azt, mi bűn, mi nemtelen,
Ha elhervadt, haldokló kis virágért
Nem égne könnyű méla lelkelem!

Lehetnék én is nagy, hatalmas ember,
Ha nem dalolnék, mint szabad madár,
Ha eltipornám azt az árva koldust:
Mert csak mezitláb s tépett rongybá jár.
. . . De így majd elenyésem, mint a többi,
Vigaszul meglep egy-egy gondolat:
Szeret az Isten, bár utál az ember,
Hisz dalt adott, szép zengő álmokat!

Fliesz Henrik.

Dicső napok.

— A „Debreczen-Nagyv. Értesítő” eredeti tárczája —

Irta: Gál Zoltán.

Csacska mesemondók, hidegvért szenvedő
historikusok azt vallják, hogy mindent közönyösen
lehet venni, minden eseményben csak az örök em-
beri igazság, a gyarlóság érzete a vezérfonal, mely
uyogdott megfontolásra vezet. Nincs igazuk! A mi

szabadságharcunk megtörtént, lezajlott, mégis úgy
tűnik fel, mint egy álom, olyan historikum az is,
mint bármi más, s mégis lehetetlen, hogy bámulat-
tal, csodálattal ne gondoljunk azokra a napokra, a
mikor gyermekek és aggok férfakkal cseréltek sze-
repet, nőköl heroínak, férfakköl félistenek lettek.
Mindenütt szomorúság a szabadság, a haza egén,
az itt-ott felvillanó dicsőség, szerencsecsillag is
csak arra való, hogy pillanatnyi tündöklésével annál
jobban feltüntesse a sötétséget, a szerencsétlen-
séget. . . .

Ezernyolczszáznegyvennyolczat irtak. A hu-
nyadi bérczek hemzsegték az oláhoktól, kiket a
bécsi kormánytól megfizetett Janku vad tüzzel in-
gerelt jöltevők, a magyarok ellen. Hátszeg vidékét
már teljesen feldúlták hordáik, s most, virágvasár-
nap előtti héten Bánhida felé törtek elemi erővel,
melynek csak kevésszámú, de csaknem tisztán
magyar lakossága volt. A lakosok már előtte való
nap értesültek az oláhok mozgólódásairól s sietve
rakták szekereikre értékesebb dolgait, hogy Bi-
har felé menjenek, hova még nem jutott el az olá-
hok vérengzéseinek a híre. Gyakran történt ilyes-
mi az akkori időkben; hetekig vándorolt egy-egy
család; alig hogy megtelepedtek egy helyen, tovább
kergették őket az oláhok.

Báuhidán csak ketten maradtak ott; az agg
lelkész és neje, kik már egészen elfáultak a sok
sörcepásban s bármi érthette őket, nyugodtan vár-
ték azt. Még néhány évvel ezelőtt három fiuk volt.
Az egyik az Úr ígét hirdette egy szomszéd faluban
derék, érett férfiú volt, mindenben apjához hasonló.
Katonának vitték; akkor nem igen nézték, mi a

foglalkozása az emornek, mennie kellett, ment is
mindenki, ki csak tudta szolgálni az hazát. Levit-
ték a fiatal papot a horvátok közé s néhány hét-
mulva halva hozták a szülei házához. Jellasiich csa-
patai ellen harczolva, dicsőn esett el. Az anya sirt,
az apa könnyein keresztül mosolygott, mikor utolsó
utjára bocsátották le legidősebb fiukat. Az apa
meghatottan mondta: „Maradt még kettő, dicsőbb
sorsuk azoknak sem lehet.”

A másik fiú, szüleinek szemefénye, az apai
háznál volt. Tanulmányait elvégezve, hivatal nem
vállalva a természet buvárlására adta magát s
mindjobban belemélyedt a teremtés csodás titkaiba.
Szeli, csendes fiatal ember volt, irtóztott minden-
től, a mi erőszakos; a csendes s mégis fenséges
természet volt mindene. Kórságba esett; hiába
követték el vele mindent, meghalt.

Mot már kétségbeesett az apa is, hazahozatta
harmadik fiát, ki Enyeden tanult s féltve őrizte őt
otthon.

Pali, így hitták a fiut, még jóformán gyermek
volt, 17 éves. A legtüzesebb, legszenvédélyesebb
volt minden testvére között. A francia iskolák
példájára a forradalom első fecskéi a diákok voltak
nálunk is; különösen a protestáns főiskolák fiatal-
sága át volt hatva a szent eszméktől s mintha félne
magában megőrizni, gyorsan tovább adta azokat.
Igy villámgyorsan járták be különösen Erdélyt, de
az egész országot is ezek a bécsi kormány szemé-
ben „mérge” eszmék. A diákok versenyezve siet-
tek a derék honvédek zászlai alá, legtöbbször ma-
guk tanáraik buzdították őket s együtt is harczol-
tak velük. Ettől a veszedelmes légkörtől féltette

fiát a pap; görcsösen ragaszkodott két fia halála
óta ahhoz, hogy otthon őrizi a harmadikat titokban.

De már késő volt. Az enyedi diákság mozgal-
mainak épen Pali volt a vezetője. Haza sem jön
apja hívására, ha nem tudta volna, hogy a diákcsa-
patok csak két nap mulva indulnak Hátszeg felé,
hogy tömegesen egyesülve küzdhessenek az oláhok
ellen. Guerilla módra harczoltak a diákok, lecsap-
tak, hol ellenséget láttak, havasok meg jó menedé-
kül szolgáltak, melyeket a diákok ép úgy ismertek
mint az oláhok. Akárcsak a mörök és spanyolok küz-
delmei, vagy a kurucz-labancz világ elevenedett
volna fel, taktima nélkül, de lelkesedésükben bát-
ran küzdöttek e gyermekhősök.

Palit azzal fogadták, hogy most már itthon
marad, nem megy sehova. Pedig neki minnie kel-
lett; vezetése alatt állott egyik legerősebb diák-
csapat, az enyedi boltosok serege, mely Hátszeg
mellett vezérére várt. Nem szólt egy szót sem;
másnap éjjel titokban elhagyta a házat s gyalog
indult a havasok felé!

Mint a csunya, piszkos esővel terhelt zivatar
úgy zúdult alá a védetlen Bánhidára a havasoktól
az oláhok rémitő, otromba csordája, Vad kiáltozás-
sal rontottak neki mindennek, a mi csak előttük
volt, törtek, zúztak, romboltak mindenfelé. Beha-
toltak a házakba; erővel kellett azoknak ajtaját
betörni, mert a szegény, menekülni készülő polgá-
rok mind bezárták azokat, hogy ezzel is tovább
tartóztassák az oláhokat. Egyetlen emberi lelket
nem leltek sehol az oláhok s vak dühökben épen a
templomot akarták felgyújtani, mikor megnyitlak a
paplak ablakai s kihajolt az agg lelkész.

Tavaszi ujdonságok

KARDOS LÁSZLÓ nagyraktáraiban Kossuth-utca. Nevezetesen: Mosó női ruhaszövetek a legszebb színekben, ajour és sűrű szövésű, Darabos és futó szőnyegek minden faja. SZÖNYEG MARADÉKOK 5—10—15 mé-
teres darabokban igen olcsón adtnak el. Viaszos padló parket, valódi Linoleum, Bőrvászon butor behuzatra. A t.
közönség csupán szettekinetés céljából is szívesen láttatik.

